

Molenwest, tijdelijk maar inspirerend

Om de dynamiek van het project beter te begrijpen, gaf Urban het woord aan Océane Badiou, coördinator van de sociaal-economische acties van het SVC «Weststation» in de gemeente Sint-Jans-Molenbeek.

● Urban

● O.B.: Océane Badiou

● Urban: Océane Badiou, wat maakt dit initiatief noodzakelijk voor de wijk en op welke noden geeft het een antwoord voor de bewoners?

● O.B.: Dit initiatief is een reactie op het gebrek aan openbare ruimte en aan aangename ontmoetingsplaatsen in de wijk. De gebruikers van Molenwest stellen een programmering voor die inspelt op een behoefte aan buitenschoolse, kunstzinnige of educatieve activiteiten in de wijk.

De site biedt de plaatselijke vzw's dus een werkruimte van enige omvang en leent zich goed voor het organiseren van openluchtactiviteiten in een afgesloten ruimte die beschermd is tegen verkeer (fietscursussen, zoektochten, enz.).

Naast die behoeften van de bewoners krijg ik vaak te horen dat Molenwest een kruispunt van ontmoetingen tussen verenigingen en burgerinitiatieven vormt en dat dit de ontwikkeling van een netwerk, van samenwerkingen en inspiraties ten goede komt.

● Urban: Welke activiteitsvormen zijn er georganiseerd en op welk gebied? Konden die activiteiten rekenen op belangstelling van de bewoners?

● O.B.: Zonder volledig te willen zijn, gaat het onder meer om een fablab met open workshops of stages (digitale naaipatronen, radio, 3D-printen, enz.).

Op woensdag- en zaterdagmiddag vinden ook heel wat activiteiten plaats: allerlei spelen, springkastelen, lezingen, boogschieten, trampoline, enz. Een naschoolse studie, een steunpunt voor hulp bij renovatie; cursussen streetsooccer; een dienst voor psychologische en sociale ondersteuning; buurtcompostering; een repaircafé en nog veel meer is voorzien. Er worden ook kampen georganiseerd tijdens de schoolvakanties.

Gezien het aantal deelnemers aan de activiteiten denk ik niet dat ik ongelijk heb als ik zeg dat het programma inspelt op de behoeften en wensen van de buurt.

Alleen de wijkcompostering heeft tot nu toe niet al te veel succes gehad.

Ook de scholen zijn absoluut vragende partij, zij nemen regelmatig contact op met de vzw's om sessies te organiseren voor hun leerlingen.

● Urban: Burgerparticipatie vormt de sluitsteen van het project. De gebruikers krijgen de kans om mee vorm te geven aan de plek, zich de plek eigen te maken en plaatselijke initiatieven voor te stellen. Wat betekent dit concreet en hoe gebeurt het?

● O.B.: Vanuit architecturaal oogpunt heeft de Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI) de verenigingen en de gemeente betrokken bij

de ontwikkeling van het project door het bureau IOIO Architecture Urbanism. Er zijn ontmoetingen georganiseerd en de architecten hebben geluisterd naar vragen en adviezen. Zo werd op verzoek van de gemeente gezorgd voor een conciërgewoning. Elk budget is echter beperkt en niet aan alle vragen vanuit deze participatie kon een positief gevolg worden gegeven.

Kleine werkzaamheden (schilderwerk, straatmeubilair, enz.) werden hoofdzakelijk uitgevoerd door de vzw's en hun vrijwilligers, maar het was niet gemakkelijk de bewoners erbij te betrekken tijdens de opeenvolgende lockdowns. Recenter hebben we voor het maken van fresco's een stemming georganiseerd bij Molenwest Square, om zowel voorbijgangers als gebruikers van het plein te bereiken en de valkuil van de digitale kloof te vermijden.

Momenteel wordt de burgerparticipatie op verschillende manieren georganiseerd:

— Door de inbreng van de vzw's, hun vrijwilligers, hun evenementen, hun aanwezigheid ter plaatse. Zo gaat Samen Voor Morgen in op verzoeken die ontstaan door gewoon met mensen te praten, zoals een tijdelijke streetwork-out of hulp bij het organiseren van een burenfest.

— Door de inbreng van de conciërge, die het merendeel van de gebruikers van het park kent en die ons behoeften en verzoeken kenbaar kan maken maar die er vooral voor zorgt dat de jongeren en kinderen zich er goed voelen. Dat voorkomt ook dat een bepaalde groep de ruimte monopoliseert.

— Door de inbreng van de gemeente. Wij krijgen regelmatig vragen via de Facebook-pagina, het mailadres van Molenwest of anderszins. Als sociaal-economische coördinatoren van de Stadsvernieuwingscontracten (SVC) en Duurzame Wijkcontracten (DWC) hebben wij regelmatig contact met verenigingen of bewonerscollectieven die niet aarzelen ons te contacteren met om het even welk verzoek, bijvoorbeeld voor het organiseren van een festival, permanenties, het geven van fietslessen, het installeren van een velodroom, een paar moestuinbakken, enz.

— Ten slotte organiseren wij dankzij de SVC- en DWC-subsidies ook elk jaar oproepen voor burgerprojecten, waardoor nieuwe projecten kunnen ontstaan die zich soms een tijd of zelfs voorgoed in Molenwest vestigen. Ik denk echter dat er nog ruimte is voor verbetering, we hebben de activiteiten in Molenwest pas sinds een paar maanden hervat, dus er moeten nog werkmethoden worden uitgetoetst en evenementen worden georganiseerd. Er staat bijvoorbeeld een rommelmarkt op het programma, iets wat prachtig is in zijn eenvoud en de buurtbewoners duidelijk in het middelpunt van het evenement plaatst.

● **Urban:** Welke toekomstige projecten gaan er plaatsvinden en lijken u vernieuwend voor de wijk?

● **O.B.:** Algemeen gesproken lijkt de toekomstige ontwikkeling van het braakland van het Weststation mij – zonder daarom innoverend te zijn, want het is nog niet precies genoeg – iets wat alleszins aan de verwachtingen beantwoordt en uiterst noodzakelijk is voor de wijk. Met name de tijdelijke bezetting van het wijkkwadrant moet nog worden vastgelegd, dus we zullen zien welke projecten en dynamieken naar voren komen.

● **Urban:** Hoe zou u het welslagen van het project omschrijven? Werden er moeilijkheden ervaren? Welke punten zijn voor verbetering vatbaar?

● **O.B.:** Een troef van het project is dat het om gratis gebruik gaat. Het SVC maakt de betaling van de lasten mogelijk (naast de subsidiëring van de vzw's) en de gemeentediensten zorgen voor het onderhoud van de site en enkele van de verbeteringen die moesten gebeuren.

Een tweede grote troef van het project is de zichtbaarheid ervan. In de eerste plaats is het zeer zichtbaar voor de bewoners: de verenigingen slagen erin mensen te bereiken die voordien soms nog nooit in contact zijn geweest met buurthuizen of bepaalde diensten en die een hele reeks kosteloze of bijna kosteloze activiteiten ontdekken.

Bovendien nemen, precies vanwege deze duidelijke zichtbaarheid, veel organisaties contact met ons op om de site te gebruiken voor evenementen of bewustmakingsprojecten die een vlotte toegankelijkheid vergen. Zo is een organisatie die voorlichting geeft over maatregelen om het coronavirus tegen te gaan en over vaccinatie naar hier gekomen voor haar permanenties en organiseerde het Huis van het Nederlands inschrijfdagen (zich naar het centrum verplaatsen kan immers soms ontmoedigend werken).

Molenwest is ook een steunpunt geworden waar evenementen terecht kunnen die zich op gemeentelijk of gewestelijk niveau afspelen: het festival PLAY, het muziekfeest, de autoloze dag, enz. Dat maakt het mogelijk activiteiten buiten de meest bruisende delen van Molenbeek te brengen en dat zijn veelal het kanaal en het historische Molenbeek.

Qua coördinatie proberen wij zo horizontaal mogelijk te werken en komen wij elke maand bijeen om de problemen en de komende evenementen of projecten te bespreken. Dat is meteen ook een moment waarop mensen en verenigingen met een initiatief hun idee kunnen komen voorleggen en op die manier de goedkeuring vragen van alle gebruikers van Molenwest. Natuurlijk heeft de gemeente als beheerder de eindverantwoordelijkheid, maar zo voelt het volgens mij niet meer aan, want we hebben bijvoorbeeld nog nooit nee hoeven te zeggen tegen een projectvoorstel dat door alle partners werd gesteund.

Het moeilijkst is de aanwezige organisaties te laten samenleven, want ze zijn weliswaar geselecteerd door de MSI en de gemeente (verenigingen van het DWC en het SVC), maar ze hebben niet samen een project ingediend en het zijn zeer uiteenlopende organisaties. Bijvoorbeeld

een jonge vzw waarvan de initiatiefnemers altijd op het terrein staan, die geen structureel budget heeft en waarvoor Molenwest de uitvalsbasis is, en aan de andere kant een gemeentelijke dienst (het fablab) of een grote vereniging waarvoor Molenwest veeleer een soort filiaal is. De verwachtingen lopen uiteen en er kunnen soms spanningen, of op zijn minst frustraties, ontstaan. Toch denk ik dat precies die verschillen ook een rijkdom zijn: de organisaties hebben verschillende activiteiten, werkmethoden en werktalen. Wij leren onze communicatie te vervolmaken en elkaars gezichtspunt te begrijpen. In de beginperiode speelden de projecten zich min of meer «naast elkaar» af en trad de gemeente op als een soort scheidsrechter om het gebruik van de ruimten, de uurregelingen, enz. vast te leggen. Deze situatie is geëvolueerd en er komen steeds meer partnerschappen, waardoor wij een stap opzij kunnen zetten en het project autonoom kan worden.

SVC «Weststation» en DWC «Rondom Westpark» – Tijdelijk gebruik Molenwest –
Architecten: 1010 Architecture Urbanism bv. © 1010 architecture urbanism bv

